

*Загородня Ольга Феліксівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Національна академія статистики, обліку та аудиту;
Волох Світлана Володимирівна
старший викладач,
Фаховий коледж бізнесу та аналітики НАСQA*

РОЛЬ ФАХОВОГО КОМПОНЕНТА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ТА ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Полікультурність середовища, в якому навчається і в майбутньому працюватиме сучасний студент, призводить до необхідності його ґрунтовної іншомовної підготовки. З іншого боку, іншомовна комунікація досвідченого спеціаліста в галузі має містити складову фахової

465

Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти

компетентності, реалізовану засобами іноземної мови. Це вимагає від вищих навчальних закладів впровадження в освітні програми дисциплін “Іноземна мова за професійним спрямуванням” та “Ділова іноземна мова”, тобто Business English, коли ми маємо на увазі англomовний простір.

У зв’язку з комплексною фаховою підготовкою студентства у вищому навчальному закладі, яка ґрунтується на цілому ряді фахових дисциплін, виникає питання про роль та про кількісно-якісні характеристики фахового компонента в іншомовній підготовці студентів, а також про взаємодію та взаємовплив підготовки з іноземної мови та підготовки з фахово спрямованих дисциплін. В цій роботі термін “іноземна мова” розглядаємо в загальному значенні як іншомовний контекст, а назви дисциплін “Іноземна мова за професійним спрямуванням” та “Ділова іноземна мова” – як похідні цього терміну, що позначають часткове у межах цілого.

За І.М. Берман, зміст фахового компонента об’єктивується у вигляді: а) професійно значимих текстів; б) країнознавчих знань, що забезпечують необхідний фон, на якому реалізується професійно обумовлена мовленнєва поведінка; в) іншомовних знань і мовних автоматизмів (навичок), здатних до переносу в умови професійно значимої тематики і ситуацій спілкування; г) комунікативних умінь мовного спілкування, що відповідають мотивам і цілям виробничої діяльності фахівця й адекватні поведінковим нормам, прийнятним у професійно детермінованим соціумі користувачів іноземною мовою [3, с.1]. Безумовно, роль фахового компонента в іншомовній підготовці студентів неможливо применшувати, адже саме фаховий компонент сприяє реалізації студента як фахівця своєї сфери у міжкультурному середовищі, збільшує його конкурентоспроможність, підсилює партнерські стосунки з колегами. Крім того, наш власний досвід спостереження за студентською аудиторією впродовж декількох років показав, що ознайомлення та/або ґрунтовне вивчення професійно спрямованих текстів на заняттях з іншомовної підготовки збільшує мотивацію студентів, стимулює їх пізнавальний інтерес, підвищує відвідуваність занять вже з першого курсу, адже більшу частину знань розмовного контексту сучасний студент отримує ще під час занять у школі, оскільки роль іншомовної підготовки з раннього віку набуває необхідності та популяризується. В такому випадку студенти, які добре підготовлені в контексті розмовного компонента (Conversational English), окрім закріплення та тренування попередньо набутих навичок вимагають істотно нового іншомовного контексту для розвитку і підтримки пізнавальної активності, і це, на наш погляд, може реалізовуватися шляхом введення професійно орієнтованих

текстів в навчальні програми уже з першого курсу. Обсяг цього фахового компонента може варіюватися в залежності від кількості годин за навчальним планом, спеціальності, мовних можливостей конкретної групи тощо, але важливість його у підготовці студентів першого курсу не викликає сумнівів, а на наступних курсах є просто необхідним. Така постановка питання викликає дискусії з точки зору взаємодії іноземної мови з переліком фахових дисциплін, адже дидактичні принципи науковості, систематичності і послідовності, доступності навчання і врахування вікових особливостей, а також принцип зв'язку з реальним життям мають зберігатися. Виникають питання та побоювання щодо спроможності студентів усвідомлювати іноземний фаховий контекст до того, як глибокий аналіз цього контексту рідною мовою буде здійснений на заняттях з фахових дисциплін. Щоб відповісти на ці аргументи, слід чітко усвідомити якісну сторону фахового компонента в навчанні іноземної мови. Слід зазначити, що викладач мовних дисциплін не є спеціалістом фахових галузей, тому його виклад не стосується роз'яснень функціонування предметної галузі, деталей, взаємозв'язків та впливів, як це виконують викладачі, що викладають профільні дисципліни. На заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням та ділової іноземної мови (Business English), студенти ознайомлюються з іншомовним звучанням фахової термінології, а професійно орієнтовані тексти містять окремі, найзагальніші відомості про фахову галузь і не провадять ґрунтовну фахову підготовку, адже це не є метою викладача мовних дисциплін. Таким чином, введення в заняття з мовних дисциплін професійно орієнтованого контексту вже з першого курсу не суперечить, на наш погляд, принципу послідовності та систематичності навчання. Крім того, за нашим досвідом та відгуками самих студентів, після первинного ознайомлення з найзагальнішою фаховою термінологією на заняттях з іноземної мови студентам легше сприймати цю термінологію на заняттях з фахових дисциплін. Професійно орієнтовані тексти є матеріалом, на якому викладач мовних дисциплін здійснює роз'яснення функціонування законів мови, а не предметної галузі. Практично фаховий компонент на заняттях з іноземної мови не суперечить, а доповнює фахову підготовку молоді.

Аналіз робочих навчальних програм з іноземної мови для студентів першого курсу Національної академії статистики, обліку та аудиту виявив, що обсяг фахового компоненту в них складає 17 % від загального тематичного обсягу та містить такі теми, як "Моя майбутня професія", "Робота в компанії", "Ризики в бізнесі", "Робота і кар'єра", поруч з темами щоденно-

го контексту ("Життєві пріоритети", "Дозвілля", "Подорожі" тощо) і значно зближається з ними за змістом, хоча і має фахову складову. В робочих навчальних програмах з ділової іноземної мови обсяг фахового компонента зростає і становить 58 % в порівнянні з 42 % розмовного та граматичного компонентів. Аналіз робочих програм з дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" для студентів 2 курсу Фахового коледжу бізнесу та аналітики Національної академії статистики, обліку та аудиту спеціальностей "Бізнес статистика та аналітика", "Облік і оподаткування у бізнесі", "Фінанси, банківська справа та страхування", "Маркетингова діяльність", "Підприємництво та комерційна діяльність", "Інженерія програмного забезпечення" відображає 50 % фахового компонента в порівнянні з 50 % розмовного та граматичного компонентів.

Слід також зазначити, що дисципліна "Ділова іноземна мова" (Business English) не передбачає суцільного вивчення правил складання документації (в порівнянні з уявленнями щодо дисципліни "Ділова українська мова"), а пропонує вивчення загального корпоративного контексту, законів функціонування компаній і бізнесу в цілому, що, звичайно, включає і такі аспекти, як "Ділове листування", "Резюме", "Бізнес-план" тощо. Ділова документація в курсі ділової іноземної мови є втіленням однієї з чотирьох мовних компетенцій – письма, і реалізується разом з комунікативним та ситуативно-фаховим аспектами – говорінням, аудіюванням, читанням.

Отже, фаховий компонент в іншомовній підготовці студентів є необхідною складовою, доповнює предметну освіту, а не суперечить їй, стимулює мотивацію, активізує пізнавальну діяльність, є одним із суттєвих факторів конкурентоспроможності фахівців.

Список використаних джерел

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
2. Коваль Л.М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англійської професійно орієнтованої мовної компетенції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.4. С. 318 – 321.
3. Юсупов С. І. Корець Т. В. Навчання іноземних мов професійного спрямування студентів економічного профілю. *World Science*. № 2(6), Vol.5, February 2016 С. 56 – 58.